

برنامه‌ها؛

- تسلط‌ناشتن مجری بر متن؛
- نازل بودن سطح برخی برنامه‌های دینی؛
- دارا نبودن مجری برنامه‌های دینی از حداقل معلومات پایه‌ای تخصصی؛
- طرح مسائل تردیدآمیز بر مبنای احادیث و روایات ضعیف؛
- گزافه‌گویی، غلو، تکلف و لفاظی در برخی برنامه‌های دینی؛
- رعایت‌نشدن انسجام متن و گفتار در برخی برنامه‌های دینی؛
- رعایت‌نشدن بهداشت کلامی در برنامه‌های دینی (شمرده و به‌نرمی سخن گفتن و...)

اقداماتی که قبل از برنامه باید از سوی تهیه‌کننده انجام گیرد تا برنامه تأثیرگذار شود:

- ۱- تهیه‌کننده باید درکی صحیح از جنس و نوع پیام داشته باشد.
- ۲- برنامه‌ساز باید بداند با تولید برنامه، می‌خواهد به چه نتایج اخلاقی و یا آموزه دینی برسد.
- ۳- طرح چه مسائلی می‌تواند تهیه‌کننده را به نتایج نزدیک کند.
- ۴- چه قالب‌های پیامی باید به کار گرفته شوند تا تأثیر پیام بالا برود.
- ۵- به کارگیری نویسنده توانا که نوشته‌های وی دارای پشتوانه تحقیقی باشد.
- ۶- گوینده‌ای که بتواند حق مطلب را ادا کند.

- ۷- منابع کلامی و صوتی مناسب (آوا- نوا)
- ۸- کارشناس مطلع که به هدف برنامه کمک کند.
- ۹- به کارگیری مناسب نمایش، قصه و حکایت (حسب ضرورت).

در برنامه‌های دینی برای رسیدن به وضع مطلوب چه اقداماتی باید انجام دهید؟

- ۱- معرفی مفاهیم دینی؛ همچون ایمان، اخلاق، نوع‌دوستی و...؛
- ۲- معرفی نحل‌های انحرافی و نقد مکاتب غربی و شرقی؛
- ۳- آشنا ساختن مخاطبان با جذابیت‌های عرفان اسلامی؛
- ۴- به‌نمایش درآوردن زندگی بزرگان دین جهت الگوسازی؛
- ۵- نظارت کامل بر تمامی گفتارهایی که از

رادیو و گفتار دینی در برنامه‌های آن

❖ کاری از: مرکز آموزش سازمان صداوسیما

گفتار دینی چیست؟

مجموعه‌ای کامل و منسجم از اعتقادات، باورهای دینی، هنجارها و ارزش‌های اخلاقی‌محور، که مینا و چارچوب همه برنامه‌های رسانه ملی است.

آسیب‌های کلان برنامه‌های دینی:

- تولید برنامه با موضوع معارف دینی بدون توجه به مضامین؛

- تعابیر نادرست از احادیث و آیات و **قرآن**؛
- قسم‌خوردن مجری به لفظ جلاله؛
- بیان‌نکردن منبع مطالب؛
- به‌کاربردن نام ائمه بدون الفاظ احترام‌آمیز؛
- ترویج مضامین عرفان شرقی؛
- به‌کارگیری کارشناسان ضعیف مذهبی در

راديو پخش می‌شود؛
- گفتار گوینده (متن)
- گفتار مجری
- گفتار گزارشگر
- گفتار مصاحبه‌شونده
- تلفن‌های شنوندگان
- پیامک‌ها
- گفتار کارشناس

۶- اجتناب از مبهم سخن گفتن؛
۷- نیاز مخاطب را مدنظر داشتن؛

۸- انسجام مطالب برنامه؛

۹- مطالب دارای صحت کافی باشد. (منابع ذکر شود)؛

۱۰- مطالب دارای غنای لازم و در سطح فهم و ظرفیت درک مخاطب باشد؛

۱۱- مسائل تردیدآمیز در برنامه‌های دینی مطرح نشود؛

۱۲- گفتار دینی باید سراسر صداقت و حقیقت باشد؛

۱۳- شروع برنامه با نام خدا و استعانت از او آغاز شود؛

۱۴- به زبان مخاطب و در سطح فهم و ظرفیت او باشد؛

۱۵- مطالب برنامه جزء مسائل روز و نیاز مخاطب باشد.

عوامل زبانی و فرازبانی در گفتارهای دینی

۱- عوامل زبانی؛ اعم از گفتار و نوشتار

۲- عوامل فرازبانی؛ آهنگ صدا، حالت عاطفی گفتار، موسیقی، بهداشت زبان (لطفات و نرمی کلام، شمرده سخن گفتن)

سه نکته اساسی در تولید برنامه‌های دینی:

۱- چه بگوییم؟ (توجه به محتوای مطلب)

۲- چگونه بگوییم؟ (توجه به قالب و شکل برنامه)

۳- چقدر بگوییم؟ (توجه به مدت برنامه)

«چگونه سخن بگوییم؟» تا تأثیرگذاری کلام ما بیشتر شود:

۱- آنچه اطمینان نداریم، به زبان نیاوریم.

۲- توجه به کمیت گفتار، یعنی نه کم بگوییم و نه زیاد.

۳- بی‌ربط سخن نگوییم.

۴- واضح، مختصر و منظم سخن بگوییم.

۵- از مبهم سخن گفتن اجتناب کنیم. اصول رعایت ادب در گفتار جهت برقراری ارتباط موفق و تأثیرگذار:

- مردم‌داری (خیر مردم را بر خود مقدم‌داشتن)
- سخاوت
- رضایت (تأیید دیگران)
- تواضع و فروتنی (تحسین خود را به حداقل رساندن)
- توافق
- همدلی

راهبردهای گفتمان کلان در رادیو

۱- با زبان فارسی معیار برنامه‌ها را بنویسید و به‌طور رسمی اجرا کنید؛ چرا که زبان ملی هویت ملی شنوندگان است.
۲- موضوعات و مطالب، مخاطب‌محور باشد.

- براساس نیاز مخاطب باشد.

- علاقه مخاطب را مدنظر داشته باشد.

۳- زبان برنامه قابل فهم باشد.

۴- مطالب دارای انسجام متنی باشد.

۵- مطالب دارای صحت کافی باشد.

۶- از عبارات دستوری تحکم‌آمیز پرهیز شود.

۷- مطالب علمی و تخصصی تا حد ممکن به درک شنونده عام نزدیک باشد.

۸- ادب و هنجارهای زبانی

جامعه در برنامه‌ها و اجرا رعایت شود.

۹- حدود و ثغور جنسیت و دیگر عوامل جامعه‌شناسی (سن، طبقه، شغل و لحن بیان) رعایت شود.

۱۰- بهداشت کلام (لطفات و نرمی کلام، آرام و شمرده سخن گفتن) رعایت شود.

۱۱- مخاطب و میهمان در برنامه‌ها محترم شمرده شود.

۱۲- از گویش و زبان‌ها، همچنین از سرود و ضرباهنگ مناسب برنامه استفاده شود.

ویژگی راهبردهای زبانی و فرازبانی در ایستگاه‌های رادیویی اختصاصی و تخصصی:

۱- رعایت زبان فارسی معیار به صورت نسبی در گفتمان خاص.

۲- استفاده از ساختار صحیح زبان فارسی.

۳- استفاده از گونه زبانی متناسب مخاطب خاص. (آرگو یعنی زبان صنفی خاص)
۴- کاربرد واژگان فارسی مناسب به صورت فراوان.
۵- مستند سخن گفتن.
۶- ارجاعات فراوان به منابع و اشخاص مرتبط با گفتمان خاص.
۷- برخورداری مجری از معلومات پایه تخصصی.

موارد دیگر:

- برنامه‌های دینی باید هم‌اقترانی داشته باشند؛ یعنی با پخش یک برنامه تأمین به‌دنبال پخش یک برنامه معارفی تولیدی تأثیرگذاری برنامه را پایین نیاوریم.

- با توجه به رشد رسانه‌های رقیب با برد فراملی برنامه‌سازان باید جهانی بیندیشند و ملی و استانی عمل کنند.

دو نوع گفتار در رادیو داریم:

۱- گفتار برنامه‌ریزی‌شده؛

۲- گفتار برنامه‌ریزی‌نشده.

- گفتار برنامه‌ریزی‌شده: برنامه‌های تولیدی هستند که از قبل متن آن نوشته و از سوی گوینده اجرا می‌شوند.

- گفتار برنامه‌ریزی‌نشده: برنامه‌هایی هستند که به‌صورت زنده توسط مجری اجرا می‌شوند.

در برنامه‌های دینی، پنج سطح وجود دارد:

۱- سطح معرفتی-دینی؛

۲- سطح اعتقادی؛

۳- سطح تبلیغی؛

۴- سطح تاریخی؛

۵- سطح مناسبتی.